

- створення системи електронного документооборота, автоматизація процесів документооборота і протоколювання судового процесу.

Реалізація перелічених напрямів підвищення ефективності інформаційного забезпечення буде сприяти створенню Єдиної судової інформаційної системи, що дозволить автоматизувати процес судопроизводства.

Повищення ефективності інформаційного забезпечення позитивно впливатиме на роботу судей і працівників апарату суду, що сприятиме утвердженню справедливого суду в Україні згідно європейським стандартам.

Логінова Н.І.

Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри правової інформатики, кандидат педагогічних наук

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ЦИФРОВОГО ПІДПИСУ В ЕЛЕКТРОННОМУ ДОКУМЕНТООБІГУ В СИСТЕМІ СУДОЧИНСТВА

Стрімкий розвиток комп'ютерних і телекомунікаційних мереж значно розширює можливості застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Сприяє розробці та впровадженню систем юридично значущого електронного документообігу, у всіх сферах життєдіяльності, в тому числі і в системі судочинства. ІКТ в судовій практиці дозволяють вирішувати завдання, що створюють всі етапи руху й стану справи та забезпечують реєстрацію справ або позовних матеріалів і процесуальну переписку, передачу справ в архів та ін.

Відносини, які виникають у разі застосування електронного документообігу та електронного цифрового підпису (ЕЦП), врегульовані чинним законодавством України, зокрема ухваленими в 2003 р. Законів України «Про електронні документи та електронний документообіг» (Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003. – № 36. – ст. 275) і «Про електронний цифровий підпис» (Про електронний цифровий підпис: Закон України від 22.05.2003 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003. – № 36. – ст. 276).

Ст. 5 Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» визначено, що електронний документ – це документ, інформація в якому зафіксована у вигляді електронних даних, включаючи обов'язкові реквізити документа. Обов'язкові реквізити електронного документу – це обов'язкові дані в електронному документі, без яких він не може бути підставою для його обліку і не матиме юридичної сили.

Одним із елементів обов'язкового реквізиту є електронний підпис, який використовується для ідентифікації підписувача електронного документа іншими суб'єктами електронного документообігу (ст. 6 Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг»).

ЕЦП – вид електронного підпису, отриманий за результатом криптографічного перетворення набору електронних даних, який додається до цього набору або логічно з ним

поєднується і дає змогу підтвердити його цілісність та ідентифікувати підписувача. ЕЦП накладається за допомогою особистого ключа та перевіряється за допомогою відкритого ключа (ст. 1 Закону України «Про електронний цифровий підпис»).

За правовим статусом ЕЦП прирівнюється до власноручного підпису. Особистий ключ є унікальною послідовністю символів довжиною 264 біта, яка призначена для створення ЕЦП. Відкритий ключ міститься в Сертифікаті відкритого ключа, і підтверджує приналежність відкритого ключа ЕЦП. Сертифікат відкритого ключа містить в собі персональну інформацію про його власника (ім'я та реквізити), унікальний реєстраційний номер і термін дії.

Питання, пов'язані з забезпеченням процесів електронного документообігу з використанням ЕЦП в системі судочинства врегульовані Законом України «Про судоустрій і статус суддів» (Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 07.07.2010 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010. – № 41–45. – ст. 529). Для удосконалювання організації системи судочинства було розроблено «Положення про автоматизовану систему документообігу суду» (Положення про автоматизовану систему документообігу суду: Затв. Рішення Ради суддів України від 26.11.2010 р. № 30). Згідно цього Положення були створені автоматизовані системи діловодства судів, основні функції яких є: реєстрація та облік справ; автоматичний розподіл справ; відправлення документів до Єдиного державного реєстру судових рішень (ЄДРСР); побудова, перевірка та відправка статистичних звітів та ін.

В 2006 році був прийнято Закон України «Про доступ до судових рішень» (Про доступ до судових рішень: Закон України від 22.12.2005 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2006. – № 15. – ст. 128). Відповідно до ст. 3 цього закону затверджено «Порядок ведення Єдиного державного реєстру судових рішень» (Порядок ведення Єдиного державного реєстру судових рішень: Затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 25 травня 2006 р. // Урядовий кур'єр. – 2006. – 7 червня. – № 105). У цьому Порядку визначено, що електронна копія судового рішення для відправки в ЄДРСР повинна бути засвідчена ЕЦП особи, що підписала зазначене рішення.

Сьогодні в судах ЕЦП використовується і при роботі з електронною поштою. При відправці електронного листа, офіційні документи, що вкладаються, за умови впровадження ЕЦП обов'язково підписуються з використанням посиленого сертифікату відкритого ключа після внесення реєстраційних дати та номера, особою що реєструє та відправляє лист, доповнення до офіційного листа підписуються особою, що їх готує. При отриманні електронної пошти необхідно запровадити ЕЦП. Листи, отримані з невірним ЕЦП, вважаються недійсними (Інструкція про порядок роботи з електронною поштою в Державній судовій адміністрації України, територіальних управліннях державної судової адміністрації, апеляційних та місцевих судах загальної юрисдикції: Затв. Наказом Державної судової адміністрації України від 25 грудня 2007 р. № 141).

При створенні, реєстрації та обліку справ в суді з використанням ЕЦП є можливість фіксації точного часу підписання документа. Відмітка точного часу при підписанні документу дозволяє точно ідентифікувати момент накладання підпису, причому змінити його значення згодом, навіть особою, яка наклала підпис, неможливо. Можливе лише повторне підписання з фіксацією нового часу. Точне значення часу, який використову-

ється для формування відмітки точного часу, здійснюється апаратними засобами Центру сертифікації ключів шляхом синхронізації з джерелами точного часу з точністю до 1 секунди.

Таким чином, процеси електронного документообігу та ЕЦП в системі судочинства використовуються в ході підготовки, узгодження та затвердження судових документів, в процесі роботи з електронною поштою, при відправки рішень в ЄДРСР та ін. Використання ЕЦП в системі судочинства дає можливість забезпечити захищений електронний документообіг, надати юридичну силу електронним документам.

Іванов В. Г.

*Національний університет «Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого», завідувач кафедри інформатики
та обчислювальної техніки,
доктор технічних наук, професор*

Кошева Н. А.

*Національний університет «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»,
доцент кафедри інформатики та обчислювальної техніки,
кандидат технічних наук, доцент*

Гвозденко М. В.

*Національний університет «Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого», старший викладач кафедри інформатики
та обчислювальної техніки*

ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ПРАВА І ПРАВОЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ

Сьогоднішня практика повсякденної діяльності людини і суспільства характеризується неухильним ростом використання інформації і нових інформаційних технологій. Наприклад, по деяким даним, обсяг витрат на розвиток інформаційної сфери в США перевищує витрати на розвиток паливно-енергетичного комплексу цієї країни.

Тому інтенсивне зближення інтересів права й інформатики, що спостерігається сьогодні, є об'єктивним і закономірним процесом, який показує гостру необхідність у взаємному використанні результатів новітніх досягнень, отриманих цими науками і які мають два взаємозалежних аспекти: прикладний і змістовний. Тобто використання останніх досягнень в області інформаційних технологій, пристосованих чи спеціально розроблених для розвитку і функціонування юридичної науки і практики з однієї сторони і юридичному закріпленні питань, зв'язаних із впровадженням у яку-небудь сферу суспільних відносин цих інформаційних технологій – з іншої.

З розвитком інформаційного суспільства ростуть потоки інформації, швидкості її обробки і поширення, і в зв'язку з цим виникає потреба в захисті інтересів суб'єктів, що використовують інформацію у своїй діяльності, природа якої не укладається в звичні форми предметів правових відносин. Тому дуже важливо знайти такі правові механізми,